

Pretiu

pentru Sibiu pe 1 ann intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dnu la casa cu 1 fl. mai multu pe ann; — trimisu cu post'a in laineru monarchiei pe 1 ann intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 ann 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau cate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare cate 7 cr., la a dou'a si a trei'a cate 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 44.

Sibiu, Sambata 31/12 Juniu.

1880.

Cestiunile agrarie ale Transilvaniei in diet'a Ungariei.

Irlandi'a Ungariei, numita in limb'a diplomatica si heraldica marele principatu alu Transilvaniei, e pusa erasi la ordinea dilei, mai virtosu din punctu de vedere alu economiei politice si nationale. Asia: ceea ce este Irlandi'a pentru Angli'a, este si Transilvani'a pentru Ungari'a, si precum e tractata Irlandi'a, totu asia e si Transilvani'a. Analogi'a, daca si nu este perfecta, e inse in totu casulu forte apropiata.

Sambata in 5 Juniu s'a datu in desbaterea meritoria a dietei ungueresci, proiectulu de lege relativu la regularea proprietatiloru in Transilvani'a. Sunt trei luni de candu acesta cestiune vitala pentru ti'ra si poporu fu discutata mereu in colonele acestui diariu alu nostru, nu numai de catra redactiune, ci si mai virtosu de catra cativa jurisconsulti fruntasi, atatu inainte catu si dupa cele doue conferentie de advocati, tinute in Clusiu si in Sibiu. Memorialu-petiitiunea esita din conferentia, este asemenea cunoscuta lectoriloru nostrii. Remane acum ca se vedemu, in ce modu si in ce spiritu au decursu desbaterile parlamentarie ungueresci asupra acelu cestiuni agrarie, din caus'a caroru au cursu intr'o lunga serie de generatiuni atatea vali de sange, lacuri de lacrimi omenesci si — atatu inainte, catu si mai virtosu dela 1437, 1514, 1600 incoco s'au devastatu adeseori parti intregi de tieri.

Ca insusi guvernulu a fostu in fine convinsu de inportanti'a cestiunei, se cunoște atatu din inpregiurarea, ca comisiunea dietale resturnase mai totu proiectulu primitivu de lege, datu ei in discussiune, fara ca ministrulu justitiei (dr. professoru) Pauler se se prea oppuna, precum si ca in dio'a de antaiu toti optu ministrii, Tisza, Trefort, Szapary, Orczy, Pauler, Szende, Ordodi, Kemény au asistatu la desbateri, era doi insi au luat si cuventulu, precum se va vedea mai la vale.

Desbaterea se incepu prin discursulu pre catu de calmu, pre atatu de convingatoriu alu dlui advocatu Parteniu Cosma deputatu dela Beiusiu. Pana candu vomu avea ocaziune de a reproduce cuventarea sa dupa insemnarile stenografice, premitemu acilea numai atata, ca dn. Cosma constata, cum dupa resturnarea proiectulu ministeriale, pentru

desbaterea celui esitu dela comisiune si pusu astadi la ordinea dilei, s'a lasatu deputatiloru numai una di spre a'lu studia; si fiindu-ca nu exista alta cestiune de inportantia mai mare, decatu sunt acestea cestiuni agrarie, dsa cere amanarea desbateri meritorie pana la tomna, pentru-ca publiculu se aiba timpu de o studia, cu atatu mai virtosu, ca in legi agrarie de se va stracura o singura decisiune rea, coprinca intr'o linia de cuvente, ar potea se aiba urmarile cele mai blastemate.

Dupa Cosma luà cuventulu deputatulu Alexiu Bokros dela Clusiu (nepotu de fiu alu lui Bucuru din Sacele, fostu odinora castelanu in fortaréti'a Branu distr. Brasiovului). Dn. Bokros in calitatea sa de raportoru si chiaru redactoru alu proiectulu de lege, nega ca cu noulu proiectu s'ar face publiculu vreo surprindere, ca-ci cestiunea insasi este pusa de noue ani la ordinea dilei; apoi regularea insasi ajunse a fi de cea mai mare urgentia, si a mai indelungf solutiunea ei, ar insemna ca voiesce cineva se ia responsabilitate forte grea asupra sa. (Asia este, cestiunile agrarie nu sunt noue, ci forte vechi, nu de noue, ci de 99 de ani, dara tornarea ei in forma de lege este numai de 9—10 dile; apoi aci este cestiunea. N. Red.)

Alexandru Csanády constata, ca si P. Cosma, ca deputatiloru s'a datu timpu abia de 48 ore pentru studiarea proiectulu de lege, si cere prelungirea acestui terminu.

Adolfu Zay deputatu sasu din Transilvani'a, nega ca 48 de ore nu ar fi fostu de ajunsu pentru acelu studiu si cere ca se se ia in desbatere.

Csanády se simte vetamatu prin unele expresiuni ale lui Zay si le respinge cu manier'a sa cunoscuta, carele fatia cu adversariulu seu, nu prea apuca nimicu cu manusi de metasa.

Georgiu Papp, prea bine cunoscutulu oratoru din comitatulu Salagiului, alaturandu-se la opiniunea lui Cosma, combate totu-odata procedur'a guvernului observata la asternerea mai multoru proiecte de legi forte delicate din natur'a lor, de ex. precum a fostu si legea, prin care invetiarea limbei magiare se impune cu forti'a. Sperandu ca preste puçinu ne va veni si acestu discursu in testulu seu originale; mai adaogemu aci numai, ca dn. ministru Tisza respunse deputatulu G. Papp

totu in cunoscut'a sa maniera amerintiatore, precum se va vedea mai tardiu.

In aceeași di au mai participatu la desbaterile acestea com. Bela Bánffy protestandu in contra presupunerei, ca si cum aristocrati'a ar cugeta se mai rapesca pamentu dela celelalte clase de locuitori, ca-ci ei voiescu numai regularea. A mai esitu si ardelenu Gabr. Ugron cu unu amendamentu, pe care inse i pa modificatu com. Melchioru Lonyay. Dupa unu apellu caldurosu facutu din partea referentulu (raportoru) Bokros in numele fraternitatii dintre ungueri si romani si dupa unele espicatiuni date de ministrulu justitiei dr. Pauler, punendu-se la votu luarea in consideratiune a proiectulu de lege, acela se adopta de base a desbateri speciale.

Din decursulu acelu desbateri se mai adevirira doue lucruri care merita ca se si-le insemne toti locuitorii tierei, cati au vreo proprietate de pamentu, era acelea sunt: 1. ca ministerulu trebe se stringa frenele geometriloru, nici se mai ia in servitiu omeni ignoranti; 2. ca ministrulu justitiei se increda causele agrarie la judecatori calificati de ajunsu pentru ca se scia judeca dreptu, enuntandu sententii conforme legiloru in celu mai strinsu intielesu. Ministrulu Pauler a promis; acesta inse nu insemna, ca locuitorii se amble cu ochii inchisi. (Va urmá.)

P. S. Inprumutamu si noi dela colegulu nostru „Telegrafulu romanu“, telegram'a urmatoare, pe care o au primitu din B.-Pest'a.

„Desbaterea proiectulu despre raporturile urbariale transilvane, dupa trei dile s'a terminatu eri. Legea primita este mai buna decatu proiectulu guvernului, dar totusi destulu de rea pentru tierani. Procedura incuitorie introdusa preste totu; inse modu de aperare destulu de largu. Remedii pana la curtea suprema in tote cestiunile meritorie, precum si in cea de permissibilitate la segregare. Schimbarea enclaveloru — fara edificii — permissa, inse numai cu pamentu. In privinti'a ingineriloru ministrulu provocatu de Cosma a declarat, ca la alegerea loru voru incurge ambele parti. Intentionat'a institutiune a espertiloru perma-

Foisior'a „Observatoriulu“.

Episode din vieti'a episcopului Joanu Popu de Lemeni.

(Urmare.)

4. Diet'a din 1842. Alta petitiune romanésca.

Tier'a astepta cu totu dreptulu si cu sete mare, ca monarchulu se mai incerce odata cu o dieta compusa totu dupa sistem'a vechia, absurda si asupritore, ca dora in a trei'a incercare membrii ei s'aru si mai apuca de lucruri seriose. Totusi sute si mii dintre locuitori inca mai dormiau, nesciindu nimicu pe lume despre orice se intempla inpregiurulu lor. Cu atatu era mai destepa o parte considerabile din aristocrati'a, mai multi popi si professori calvinesci, ciocoi dela curtile boieresci si functionarii. Intre acestia si intre conspiratori din Ungari'a cu Kossuth in frunte, se stabilise o corespondentia si comunicatiune forte regulata. Dara si sasii scuturasera multu din flegm'a lor, si vedindu-se amerintiatu cu nimicire din partea magiarismulu, pusera umeru la umeru spre a se aperi din respoteri cu tote mijlocele si pe tote calile. Ei isi inpartisera forte bine pe cei mai de frunte barbati ai loru intre Sibiu, Clusiu, Vien'a. Capitaluri nu le lipseau. Ei aveau si organulu loru centrale, universitatea (specie de dieta) sasésca. Doue diarie politice in Brasiovu si Sibiu cu alte trei literarie, luptandu cu tote pedeele aruncate in cale prin censur'a preventiva rigorosa, propaga ideii luminatorie pre catu se potea; era ce nu mergea cu ajutorulu pressei, se implinea cu celu mai bunu rezultatu prin caletorii si conveniri, adunari literarie, trimestrali politice, conveniri pe la bisericu, in scrisu prin graiulu viu, cu o diligentia si devotamentu, precum nu se mai vediuase nici la sasi in 50 de ani.

Deca dupa Iosifu II subt reactiunea ce a urmatu, adormisera chiaru si sasii si partea cea mai mare din magiari, pana ce nu'i intiepase comitele Stefanu Szecheni ca cu o furca de feru, in catu sarira dreptu in susu, — apoi ce era se astepti dela romani, a caroru stare se potea asemena bine cu unu pamentu negru si grasu, preste care ai resturnatu lespedi de petra, sub care, deca le ridicu la o parte, vedi tota erb'a nu numai incoltita, resarita, dara si crescuta in catu-va, inse turtita la pamentu si ingalbinita, in lipsa de lumina si caldura. Ridica greutatea deasupra ei si in cateva septemani abia vei mai cunoște loculu pe care au fostu lespedile, ca-ci plantele s'au ridicatu, au infflorit si s'au coptu. A fostu o idea din cele mai fericite acea nascuta pe la 1836 in tipografi'a dela Blasiu, transplantata apoi la Brasiovu, ca romanii din acesta monarchia se se faca luntre si punte, spre a'și deschide si ei unde-va unu organu de publicitate, presa nationale romanésca, si inca asia, ca deca nu s'aru potea nicairi in Transilvani'a, unulu seu doui din ei se'si cerce noroculu in Bud'a pe urmele lui Petru Maioru si mai tardiu ale lui Damascenu Bojina, seu chiaru in Vien'a. Dat'a Ddieu de s'a potutu deschide la Brasiovu in a. 1836 „Gazet'a de Transilvani'a“ si „Foi'a pentru minte, anima si literatura“, singuru prin unu contractu inchiaietu intre junele professoru Georgie Baritiu si tipografulu Ioanu Gótt, de origine germanu din Francfurt la M., venitu in patri'a nostra numai in a. 1832, prin urmare inca neinfectatu de dissensiunile si urlele nationali de aici, de unde apoi urma totuodata unu altu bine mare, ca acelea doue mici organe de presa nu aveau se'si multiamésca existenti'a loru la nimeni altulu, la nici o partida seu particulariu, ci numai laborele celoru doui individi, unulu cu pen'a, celalaltu cu tipariulu, si inbraciosiarei nationale a lectoriloru romani.

Deca romanii erau preparati puçinu seu nici-decum pentru dietele din 1834 et 1837, apoi diet'a a trei'a,

deschisa in 15 Novembre 1841, continuata cu cate-va prorogari preste totu annulu 1842 pana in Febr. 1843, o primira si ei cu ochi mai bine deschisi. Patru ani de dile (1 Jan. 1838—1 Jan. 1842) inteligenti'a romanésca avu ocaziune de a'si inprumuta ideii, de a se informa multu puçinu despre starea critica in care ajunsese tier'a intréga, si de pericolulu nimicirii ce amerintia pe natiunea romanésca, aici prin magiarismu, dincolo prin despotismulu rusescu, era ceea ce nu se potea castigat prin modest'a sa presa, o suplinea si ei dupa inpregiurari, prin conveniri de ocaziune. Unu lucru nu era in stare se pricepa mai multi romani in acea epoca: planulu fixu alu opoziitiunei magiare de a se rupe cu totulu de catra Austri'a si a declará Ungari'a de independenta. Pricepea inse si ei altu-ceva, ca barbatii de statu ai Austriei carii se aflau la putere, numai de sila mare faceau progressulu cate o concessiune, si ca cu aceia sunt de acordu forte multi magiari in frunte cu partid'a aristocratica conservativa din Ungari'a si Transilvani'a. Noi inse o patiramu atunci ca odinora spaniolii cu oulu lui Columbu: nu aflamu formul'a cu care se ne denotamu situatiunea aceea; nu sciamu se ne dicemu mai nici unii: „Avemu se alegemu intre despotismulu austro-ungurescu si intre rebeliunea magiara.“ Ca-ci in realitate acesta era semnatur'a timpulu. Diet'a din 1842 ingrecata de ideii si planuri revolutionarie, a preparatu spiritele mai cu dea-dinsulu pentru annulu 1848, care la noi era se vina de siguru si fara revolutiunea din Paris, pentru-ca ce nu a implinitu 1842, a terminatu diet'a a patr'a din 1846/7, intru care maiortatea lucruse ca orbita de Ddieu, spre pierrea sa si a tierei, era minoritatea ce avea fruntea se se dica „liberala“, in locu se stinga, torna oleu pe focu.

(Va urmá.)

nenți, aleși de comisiunea administrativă, cu totul cadintă — remane usulu de astadi. Speșele segregării le pórta fostii posessori; ale comasării ambele părți. Căndu comasarea cu segregarea sunt combinate, tóte speșele se pórta comunu. Proportionarea nu se estinde asupra fundului regiú; pentru acestu pretiu deputatii sasi au spriginitu intru tóte cu votulu si cu cuventulu pe deputatii magiari transilvani. Lupt'a deputatiloru romani P. Cosma, George Pap, Strevoiu si Mihali fãra rezultat, inse memorandumu juristiloru romani a folositu multu si a insuflatu respectu. Totu rezultatulu ajunsu se póte atribui comisiunii juridice, si cu deosebire deputatulu Teleszky. Comisiunea si in parlamentu a luptatu cu zelu pentru dreptate."

Din Bucovin'a.*)

(Urmare.)

Dreptu este, cã biserica greco-orientala din Bucovin'a are unu fondu de milióne, asia numitulu „fondu religionariu greco-orientalu.“ Dara d-lu Baritiu pare a cunósce mai deaprópe starea actuala a acestui fondu. Lasu deci se urmedie aici — in scopulu lamuririi acestei cestiuni — raportulu comitetulu convocatoriu de „prim'a adunare poporala in caus'a autonomiei bisericesci dreptu-credincióse din Bucovin'a tinuta in Cernautiu in 11/23 Juniu 1870,“ care raportu fu cetitu de presedintele comitetulu convocatoriu — gloriosulu bucovinenu Georgiu Hurmuzachi — inaintea unei multimi de poporu dreptu-credinciosu adunatu in localitatile „societatii pentru dare de semnu“ de lângã gradina publica cam in numeru de 300—400, intre care cá la 180 de preoti, mai toti patronii bisericesci, amploiatu, invetiatoru si orasieni din tóte orasiele tierii.**)

Raportulu suna asia:

„Domniloru si fratiloru! Au fostu unu timpu, in care poporul așteptã binele seu numai dela locuri mai inalte; si nici nu potea se face astfelu, cãci tóta puterea fiindu adunata in man'a stapanitorulu, elu puneã singuru la cale trebile imperatiei si hotarã singuru despre binele si sórtea poporulu.

Acelu timpu au trecut. Prea induratulu imperatu a inpartitu — in inalt'a sa intieptiune si marinimie — de buna voia acea putere cu poporul, dandu-ni „constitutiunea,“ legi fundamentale de statu (strigari entusiaste de: se traiésca!), prin cari ni se fagaduescu si ni se garantédia drepturile cele mai de capetenie civile si politice ale tieriloru celoru libere; ér' mai alesu dreptulu celu mare de a luã si poporul parte la facerea totoruru legiloru si la punerea la cale a totoruru trebiloru, cari privescu binele lui. Acum séu niciodata se va adevéri in privint'a tierii nóstre cuventulu: „cum iti vei asterne, asia vei dormi.“

Acum nu ne vomu potea plange mai multu de nimene, ci numai „de nepasarea séu slabiciunea nóstra,“ déca vomu suferi in tacere intr'un'a séu alt'a reulu celu vechiu séu nedreptatea timpuriloru trecute.

Asta stare a lucruriloru a indemnatu deci dara pe tóte popórale imperatiei a'si cautã cu statornicie pe calea legiuita tóte drepturile ce li se cuviniu. Si pe di ce merge vedemu, cã cei ce'si cunoscú drepturile sale si sciú ale aparã cu barbatie, dobandescu in urma, ce li se cuvine; pentrucã Dumnedieu este in partea celoru asupriti, ce âmbla dupa dreptate (strigari prelungite de: bravo!)

Unde din cele mai scumpe drepturi ale nóstre, ce ni s'au intaritu prin constitutiunea din Decembre 1867, este dreptulu neaternarii biserice nóstre ortodoxe de cãtra amesteculu deregatoriiloru administrative lumesci in trebile ei cele din launtru, anume bisericesci, economice si scolare; dreptulu de a se organizã biserica dupa trebuintiele ei; de a stapani si a administrã averea bisericesca, si anume fondu religionariu gr. or. dupa hotarirea ctitoriloru in folosulu cultulu, alu legii si pentru sustinerea

clerulu, a scóloru confessionale si aloru asiediminte ale biserice nóstre si de a priveghia si a conduce scólele si asiedimintele aceste spre binele biserice si spre folosulu, inaintarea si usurint'a poporulu nostru; — cu unu cuventu, dreptulu autonomiei biserice dreptu-credincióse. (Strigari de bravo!)

Acestu dreptu vechiu alu biserice nóstre, garantatu de preainaltulu imperatu alu Austriei la luarea Bucovinei, prin asigurarea vechiloru drepturi nationale si bisericesci ale tierii, a asia numitulu „status quo,“ si de atunci încóce si prin unu numeru mare de legi si rescripte imperatesci, — s'au innoitu si s'au intaritu in chipulu celu mai formalu si respicatu prin constitutiunea din Decembre 1867.

Atãtu in puterea vechiloru drepturi, legi si ordinatiuni, cãtu si a constitutiunii amintite, s'au facutu de multi ani si pãna in dio'a de astadi necontentitu toti pasii ce erã cu potintia, pentru cã se se întórca biserice nóstre neaternarea ce i-se cuvine pe temeulu asiediaminteloru apostoliloru si a s. canóne, precum si alu trebuintieloru de fatia. Clerulu, mireni, scaunulu bisericescu, diet'a Bucovinei, cu unu cuventu, tóta tier'a au cerutu in multe renduri dela ocarmuire dreptate si desrobire pentru biserica nóstra, si anume invoirea unui congressu bisericescu eparchialu, constatoriu din preoti si din mireni, pentru organizarea si administrarea trebiloru respective ale eparchiei. Pentru-cã toti fii biserice, tóta tier'a este incredintiata, cã numai dela implinirea acestei cereri drepte si intemeiate aterna viét'a, inflorirea si viitorulu biserice nóstre, starea cea buna si multiamitóre a cultulu, bisericeiloru, a scóloru, a preotiei si a poporulu dreptu-credinciosu din Bucovin'a (strigari: adevratu este, bravo!)

Acestu dreptu de autonomia bisericesca, de care se bucura tóte celelalte confessiuni in Austri'a, astadi pãna si catolicii latini din Ungari'a, ér' anume coreligionariu nostri romani si serbi, din Ungari'a si Transilvani'a — ni s'au refusatú noue bucovineniloru pãna in dio'a de astadi, sub felurite cuvinte si traganari, de si insusi senatululu imperialu mijloci-se in unanimitate inainte de doui ani la ministeriu, pentru a ni se implinã drept'a nóstra cerere (strigari: bravo!)

Indatorirea ministerulu din urma, asia numitu parlamentariu, si mai liberalu de cãtu tóte cele de mai inainte, si fagaduintiele sale solemne de a nu lasã drepturile constitutionale numai pe harthia, ci ale aduce cu din adinsulu la implinire pentru tóte popórale, — au facutu si pe Bucovin'a, — pe acésta tíera de Dumnedieu binecuvantata, dara de ómeni prea multu timpu uitata, nesocotita si strimbata (strigari sgomotóse de: adevratu este, bravo!) — a așteptã dreptate pentru biserica nóstra, cu atãtu mai multu, pentru-cã intr'o tíera constitutionalã implinirea legiloru aterna numai dela ministeriu, elu fiindu singuru respundietoriu pentru acésta.

(Va urmã.)

Transilvani'a.

Blasiu, 9 Juniu st. n. (Adunarea senatulu Siolutianu.) Aceia din lectorii nostrii, cari voru fi cetitu carticic'a titulata: „Fundatiunea fericitului Alesandru Sterc'a Siolutiu, archiepiscopulu si metropolitulu gr. cat. de Alb'a-Jul'a. Blasiu 1870,“ voru si cunósce indata, ce denóta titlulu pusu la acésta correspondentia; cãci pe cele 47 pagini, adeca in documentulu de fundatiune si in insusi testamentulu mitropolitulu Alesandru (dela pag. 29 inainte) se coprinde tóte dispositiunile facute de fundatoru. Dupa-ce inse sunt prea puçini acei cari cunoscú documentele acelea; dupa-ce inmultirea fonduriloru cere firescu luare de dispositiuni noue, in sensulu si spiritulu aceloru acte de memoria eterna; in fine dupa-ce insusi fundatorulu a voitú, cã ratiunile (socotelile) se se inchieia in fiacare anu, apoi se se face cunoscute si clerulu, — asia se intielege prea bine, cã acelea se si publica pe calea sa. Inse si pãna atunci credemu cã va interessã pe publiculu celu mare, cã se scia macaru atãt'a, cã barbatii mireni alesi cã se compuna senatululu administrativu alu fonduriloru Siolutiane inpreuna cu dd. membrii capitulari, in frunte cu Archiepiscopulu-metropolitulu, au fostu invitati la lucru pe 7 Juniu, dara asia, cã cei cari se afla totu odata in asia numitulu directoriu, au venitú cu doue dile mai inainte, cu scopu de a cercetã cu de ameruntulu tóte socotelile; a'si dá opiniunea asupra totoruru lucruriloru de preste anu, a preparã budgetulu anululu viitoriu, totdeauna avendu in vedere dispositiunile fundatorulu coprinse in partea B. a instrumentulu de fundatiune, relative la regularea burselor (stipendie),

pensiuniloru, salariiloru etc. destinate se face din veniturile anuale, precum si a ingrijitiele elocareã noueloru capitaluri, séu cumperarea de dominie conformu vointiei fundatorulu, apoi administrarea acoloru in regia, séu darea loru in arenda etc. etc.

Tóte acelea agende se terminara de cãtra acelu colegiu compusu asta-data din 23 membrii reprezentanti ai clerulu si poporulu, in patru dile, cu o diligentia si precisiune demna de a fi imitata de cãtra ori-care alta corporatiune, conformu programei tiparite ce se aflã dinaintea fiacarui membru. Se prea intielege, cã ori-cãndu presidiulu e pusu in mani sigure, precum este si in acésta epoca celu din Blasiu, ori-cãndu membrii adunati se inspira de unu singuru scopu, si déca diferu in pareri, acea diferentia se reduce numai la cestiunea de a face bine, mai bine, fórté bine, fara nici o alta consideratiune laterale, atunci desbaterile mergu cã riulu limpede, dialectic'a incarcata de frase inflorite lipsesce cu totul, presedintele e instare se resume propunerile si amendamentele cu multu mai usioru, votantii se cunósca indata statulu cestiune, se'si deã voturile in deplina cunoscintia de cauza.

Dintre membrii civili invitati au lipsitu, mi se pare, numai cinci, unii din cauza de sanatate, alții din altele. Dupace fu ascultatulu raportulu in detail despre starea actuala a fundatiunii si opiniunea ven. capitulu asupra dispositiuniloru ce aru mai fi de luatú pentru prosperarea ei, s'au datú in discussiune proiectele care ar fi a se adoptã in sensulu §-lui III din literale fundatiunii, s'au ascultatulu parerea avocatulu archidiecesanu asupra restantieloru de taxe urbariali remase la orasieni din Blasiu, cum si asupra unui altu procesu perditu din negrij'a unui altu avocatulu, precum au adevritu insusi tribunalulu reg.; s'au cercetatu pe largu starea actuala a dominiulu Springu, luandu-se totu-odata mesuri mai bune cu scopu de a dá unu venitú mai bunu, de si inca preã modestu, din caus'a multoru investitiuni si reparaturu; éra dapa-ce s'au censuratu tóte ratiunile, s'a facutu revisiunea si s'au scuturatu cassei, care s'au aflatu in ordine perfecta, se cercetã si budgetulu preliminaru pe a. 1880/1, carele apoi in siedint'a comuna din 7 Juniu se votã §-u de §-u cu óresi-care modificari. In cãtu pentru mosii de cumparatu, s'au aratatu vre-o optu, dintre care inse aru conveni numai doue. F're-arú in tier'a acésta si optudieci de vendiare, se cere inse o adevrata agerime de minte practica, pentru-cã cumparatoriulu se nu fia pacalitu; de aceea comisiunea alésa si insarcinata cu acea missiune a luatú asupra-si o respundere grea. Déca unu dominiu nu va aruncã celu mai puçinu 6% venitú curatu si siguru, déca nu pe fiacare anu, inca pe unu ciclu de 9—10 ani luati unulu cu altulu, atunci nu merita se'si ia cineva atatea griji, labóre si respundere asupra sa. Dominie trebuie se se cumperé, cãci acésta e voi'a fundatorulu, dara si precautiunea trebuie se fia mare.

Din ratiociniu insemnamu aci numai urmatóriele cifre: Dela mórtea fundatorulu (Sept. 1867) sum'a de 68 mii fl. remasa in bani s'a facutu preste 300 mii fl.; prin urmare este de unde cumparã dominiu si totusi se remana capitalu spre a cresce unu fondu nou de alti 250,000 (§-u IV.)

Venitulu pe a. 1880/1 e preliminaru cu 17,981 fl. Din acela se inpartu burse (stipendie) la studentu si scolari, 3 de câte 400. 2 câte 300. 6 câte 200. 8 câte 60 fl., in suma totala de 4080 fl. Cu acésta ocaziune se decise, la insasi propunerea presidiulu, cã se se deã, dupa inpregiurari, si la câte unu elevu de pictura (desemnu) si de musica câte o bursa, spre a incuragiã si artele liberali, pentru-cã (o dicem noi dela noi) celu puçinu in biserica se scapamu de cantareti sbieratori séu mormaitori pe nasu, cã hogialii si dervisii mohamedani, se dispara odata si santii manjiti, in fine se scape si familiile nóstre de atatea caricaturi, se se desvólte gustulu bunu, ce are influentia, adesea decisiva, chiaru asupra generatiunii de prunci. S'a mai decisu, cã crescendu veniturile, se se deã bursa si la câte unu elevu eminentu si cu portari bune dela scólele militare.

In pensiuni la 11 preotese veduve, cunoscute cá matróné cu portare de modelu, s'au votatu 1600 fl.

Pentru 3 biserici lipsite câte 50 fl. 150 fl. Bibliotecei seminariulu archidiecesanu 60 fl. De premie la studentu buni 60 fl.

La salarie de professoru s'au adaosu din acestu fondu de ocãmdata 1100 fl., anume la catedr'a de dreptulu canonicu 400 fl. la a profesorulu de cantari 400 fl. la o docenta in scólele de fetie din Blasiu 300 fl. (pentru care felicitamu pe sexulu femeiescu). Unele suplemeente modeste de plata se mai votara si pentru: avocatulu archidiec. 200 fl., silvicultoru 160 fl., architectu 54 fl., administratorulu fonduriloru 300 fl., notariulu direct. 100

*) Vedi Nr. 40 alu „Observatoriulu.“

**) Despre acésta adunare s'a publicatu o brosiura intitulata: „Prim'a adunare poporala in caus'a autonomiei biserice dreptu-credincióse din Bucovin'a tinuta in Cernautiu in 11/23 Juniu 1870.“ Se vede inse cã acea brosiura séu cã nu s'a prea respanditu printre romani, séu cã coprinsulu ei dupa diece ani s'a stracuratu din memoria. Rogu deci cã on. redactiune se binevoiesca a face locu in colónele „Amiculu familiei“ intregu raportulu de mai sus, pentrucã prin acésta credu cã se voru reinprospetã lucruri de inportantia pentru intregu publiculu romanescu. Raportulu memoratu se afla publicatu in brosiur'a amentita incependu dela pagin'a 14 sequentia M.

fl. că remiteratiuni, era între amerunte vedem și o sumusio. Pusă și pentru îngrijirea marelui și prea frumosului monumentu alu fericitului mitropolitu Alexandru. Totu restulu venitului se adauga la fondu, că se creșca neincetatu, că-ci trebuintele sunt legioni și nu s'aru potea acoperi nici cu venitulu dela 10 milioane fl.

Despre caldurós'a ospitalitate cu care au fostu primiti si asta-data membrii civili in Blasiu și mai alesu in resiedinti'a și la mės'a Escelentiei Sale domnulu mitropolitu Ioanu, voru scif se ve spuna din membrii civili cari au participatu la lucrarile acelui senatu.

Granele de tómma au suferitu in acestea regiuni fórte greu in cursulu ernei, in cătu multe au fostu arate pentru semenatu de popusioiu (cucurudiu.)

Secet'a din Aprile adusese pe locuitori in desperatiune; dara ploile din Maiu și acestea vre-o trei ploii din Juniu au indreptatu multu campurile, și de nu va intreveni vre-o alta catastrofa elementaria, se póte că se avem o recolta bunicica. Viile căte au apucatu in érna ingropate, promitu unu culesu preste asteptare bunu.

Dela Turd'a avem sciri, care ne punu in perspectiva pe Augustu o adunare generala a Asociatiunei Transilvane, din cele mai cercetate. Numai cătu multi din publicu reclama, că nu primescu mai nici o scire despre activitatea de preste anu a comitetului din resiedinti'a Asociatiunei. Aceia ce reclama in sensulu acesta, „au dreptate, dara n'au dreptu se reclame. Organulu Asociatiunei este cassatu de doi ani din consideratiuni economice. Pana esia acea fóia, membrii esteri află de doue ori pe luna regulatu despre totu ce se face in centru; vedindu și listele contribuentilor la fondu, isi mai aduce aminte și de tacs'a modesta de 5 fl. ce are se numere fiacare pe anu. Astadi inse dn. cassariu este spre marea parere de reu a sa, scutitu mai preste totu de inregistrarea taxelor.

In cătu pentru activitatea comitetului, noi asiguramu că acela nu lasa afacerile Asociatiunei uitate și că la tóta trebuinti'a se tinu siedintie menstruali; dara déca cele mai multe despartimente se paru a fi uitatu chiaru de existenti'a propria; déca la doue sectiuni n'au intratu de cătu unu singuru operatu in doui ani, éra la a trei'a se afla in revisiune totu numai cele intrate in a. 1878, ce vina are comitetulu centrale?

Se intréba că unde sunt Analile votate in a. 1879 spre a se publică. Noi din partea nóstra amu anuntiatu inca din Martiu fasciculu I alu Analiloru publicatu in 9 cóle 8-vo mare, tipariulu elegantu, pretiulu fixatu de cătra on. comitetu cu 90 cr. 2 lei noi franco de porto. Déca alte foi periodice nu le-au anuntiatu, ce stricamu noi? Secretariulu redactoru ar mai avea manuscrispe pentru unu fasciculu? dara unde sunt speșele și revisiunea?*)

Banchetulu independintiei romane la Paris.

(Urmare si fine.)

Toastulu d-lui Camille Farcy.

Dati'mi voia, domniloru, se respundu prin câteva cuvinte la toastulu ce d. Calligari a radicat in termini atātu de elocinti pentru press'a franceza. Asiu fi doritu, că o voce mai autorizata de cătu a mea se se radice in mediloculu vostru spre a ve spune cătu de calduróse simpathii nutresce press'a republicana pentru frumós'a vóstra tíera. Inse, d. Calligari nu s'a marginitu a ve propune se beti pentru press'a franceza, elu v'a disu, cu o bunavointia de care modesti'a mea s'ar poté simti atinsa, déca n'asiu fi in mijloculu unei adunari de amici, că sfortiarile mele personale au contribuitu póte la rezultatulu finalu pe care ilu ambitioná diplomati'a vóstra, si v'a propusu a bea in sanetatea mea. Astfelu sunt silitu a reinoui tíerei vóstre oferirea serviciiloru mele și a ve multiami din adanculu ánimiei pentru transportulu cu care ati respunsu la o propunere atātu de magulitóre pentru mine. Facu acésta fórte simplu, de óre-ce n'am, că d. Legrand séu cá d. Talendier, art'a de-a tiné multiamirile suspendate de buzele mele, inse emotiunea mea ve va convinge despre sinceritatea cuvintelor mele.

Iubescu Romani'a, pe care o cunoscu, in care am locuitu, iubescu pe Romani. Eu ii credu chiamati la celu mai stralucitu viitoru, la regenerarea Orientului, si voiu urmá in pressa campania ce am inceputu.

La unu toastu voiu raspunde prin altulu, printr'unu toastu pentru maiestruulu vostru, pentru

*) Annalile fasc. I se potu comandá immediatu la comitetu.

acela care a creatu press'a in Romani'a, pentru acela care m'a invetiatu a cunósce Romani'a, pentru Rosetti, (aplause frenetice, strigate unanime de: traiésca Rosetti!)

Sunt astadi intocmai trei ani de dile, candu me aflamu in București. Camerele proclamaseru independenti'a vóstra, o multime in deliriu implea stradele, unu cortegi de principii se ducea dela biserici la palaturi, cantece de serbatóre resunau pe pietie. Me intorceamu la mine uimitu de acestu scomotu și medítandu asupra urmariloru acestui mare evenimentu, candu întâlnii unu betranu care, aruncandu-se in braciile mele, imi dise cu lacrimile in ochi: „S'a facutu!“ Acestu betranu era d. Rosetti, presedintele camerei romane. Am intielesu in acelu momentu, cătu patriotismu contine acea áanima de vechiu revolutionariu, prin căte trude barbatii vostri de Statu pregatisera viitorulu și cătu simpathia merita unu poporu atātu de mandru de independenti'a sa recucerita. M'am juratu atunci de-a servi caus'a vóstra, pentru că este totu de odata si a nóstra, mi-amu implinitu promisiunea si voiu urmá oper'a mea fatia cu toti si in contra tuturor.

Marea gresiéla a Francesiloru este de a nu cunósce indestulu tíer'a care este servita de barbatii cá Rosetti.

Nu sunteti voi óre insasi civilisatiunea Orientului? Nu reprezentati voi óre libertatea in acea regiune a despotismului? N'aveti óre o constitutiune progressista? Nu posedeti unu gubernu care respecta vointi'a nationala și destulu de constitutional, pentru că unu vechiu democratú cá Rosetti, amicului lui Michelet, Manini, Garibaldi, Mazzini, se ilu póta servi cu onóre?

Domniloru, ve propunu se bemu pentru ilustrulu Rosetti, presedintele Camerei romane.

Toastulu d-lui Talendier.

Domniloru si, déca-mi permiteti a intrebuintiá acésta espressionu, scumpii mei amici!

Este pentru mine o mare onóre si o fórte viua placere că am fostu inviatu a serbá cu d-vóstra independenti'a Romaniei. Regretu că nu potu vorbi de tíer'a d-vóstre dupa cum asiu voi; dara n'am fostu nici-odata in Romani'a. Cu tóte acestea am unu numeru destulu de mare de amici romani, și printre ei amici fórte scumpi, și speru că imi va fi datu, cunoscéndu déjà ómenii, se cunoscu intr'o di si tíer'a.

Asiu voi se ve dicu, că respunsu la elocintele discursu ce audiramu, câteva cuvinte de simpathia, si asi voi chiaru se ve dau unu sfatu, acela de-a nu ne imitá prea multu. Nu tóte sunt bune de luat dela noi. D-vóstre, care sunteti junimea, adeca viitorulu tíerei d-vóstre, profitati de lectiunile ce ati venitu se cautati in Franci'a, dara nu ne imitati prea multu. Nu imitati pe nimeni; fiti voi insi-ve, fiti Romani, si cautati se inaugurati in lume o politica noua. Lumea are nevoia de o asemenea politica.

Cá toti aceia pe cari ii preocupa problemele viitorului m'am intrebatu si eu adesea cum óre Orientulu european ar potea se ésa odata din starea de despotismu anarchicu in care a fostu aruncatu de domni'a turca și de gelosi'a Poteriloru europene rivale?

Pana acum revolutiunile de felulu acesta s'au facutu in genere supt influinti'a unei poporatiuni care, fiindu mai viua, mai inteligenta, mai energica de cătu surorile ei vasale, reusiá a atrage pe acestea in cerculu ei. Astfelu Piemontele a facutu Itali'a; astfelu Prusi'a a facutu Germani'a; astfelu Romani'a ar potea face Orientulu european.

Dara ar fi o solutiune mai frumós'a si mai dorita, si anume, că acésta evolutiune se se indeplinésca pe cale pacinica si se fia rezultatulu unei federatiuni libere a natiuniloru astadi mai multu séu mai puçinu vasale Turciei.

Toti s'au temutu pentru d-vóstre de Russi'a, si nu dicu că ea n'ar fi de locu de temutu. Cu tóte acestea, déca este in lume ceva care se para invederatu, este că Grecii voiescu se fia greci, Bulgarii voiescu se fia bulgari, Serbiu voiescu se fia serbi, precum voi Romani, voiti se fiti romani. Nici un'a din aceste poporatiuni nu voiescu se fia russa séu germana. Asia dara aci este unu punctu de plecare comunu.

Pe de alta parte, déca, la Plevn'a si pe multe alte campuri de lupta, armat'a vóstra a datu dovedi neresturnabile despre viteji'a sa, barbatii vostri de Statu, in consilii, n'au datu nici ei probe mai puçinu neresturnabile despre marea loru dibacia. — sermanulu nostru d. Waddington scie ceva despre acésta — si potu dice in asta privintia, că cu o placere reutaciós'a, dara cu o fórte viua pla-

cere amu vediatu modulu superioru cu care gubernulu nostru a fostu jucatu in cestiunea Evreiloru de barbatii vostri de Statu.

Se nu credeti, dupa modulu in care vorbescu in acestu momentu, că sunt contrariu egalitatiei de drepturi pentru ori-cine ar fi, evrei séu altii. Sunt internationalistu si diu'a la care aspiru este aceea in care, pretutindeni pe pamentu, omulu ori-care si ori-unde ar fi, se va bucurá de plinatatea drepturiloru civile si politice. Nu sunt dara, in acésta privintia, inamiculu Evreiloru precum nu sunt alu nimenui altuia; inse refusu cu totulu de a luá dreptu o politica liberala séu egalitara acea politica care, supt culórea egalitatiei pentru Evrei, tinde a stabili mai presusu de tóte natiunile domni'a biurocratiei, a Jidanisarii universale. Acésta domnia este déjà prea apasatóre la noi si a'siu potea citá barbatii insemnati din gubernulu nostru care a fostu cu multu mai multu ministrii d-lui de Rothschild de cătu ai Republicei franceze. Francesii, in genere, nu prea intielegu multu din cestiunea romana. Inse cestiunea Evreiloru in Romani'a este un'a din acele pe care nu le intielegu de locu. Cu tóte acestea nu este de cătu o cestiune de apere a teritoriulu romanu in contra rapacitatii lui Israil. Felicitu din tóta ánim'a pe barbatii vostri de Statu că au sciutu se se apere de invasiunea filoru lui Jacobu.

Asiu voi acum că ómenii vostri de Statu se mérga mai departe; asi voiu că ei se urmarésca, cu staruinti'a si dibaci'a despre care au datu déjà atâtea dovedi, alianti'a si federatiunea rasselorú din Orientulu europeanu si pentru acésta asiu voi se'i vedu alipindu-se de progressele pacinice.

Esista in lume, mai alesu in Russi'a si in Franci'a, o scóla care se crede fórte inaintata pentru că ataca pe fatia pe toti aceia cari sunt partisani ai reformelorú pacinice. Recunoscu că este in genere mai greu — atātu de mare e réuavointia a classelorú conducétóre — de a face o reforma de cătu o revolutiune. Dara fiindu-cá unu lucru e greu, este óre acésta unu cuventu pentru a nu'lú incercá? Si daca prea adeseori progressulu a trebuitu se se indeplinésca in modu violentu, este óre acésta unu cuventu pentru că totudeauna se fia astfelu? Nu admitu o asemenea necesitate si credu a ve potea dovedi printr'unu singuru cuventu ineficacitatea radicala a revolutiuniloru violente.

Presupunu, ceea-ce nu este, durere! de cătu fórte de presupusu, că prin cupiditatea lorú nesatiabila, prin orgoliulu lorú, prin nesimtirea lorú pentru suferintele proletariloru, prin crudimea lorú, clasele conducétóre voru ajunge a nu lasá celoru apasati de cătu refugiulu la armele, desperarii. Presupunu că revolutiunea va triumfá, dupa cum déjà adeseori s'a intemplat. Óre, a dou'a di dupa triumfu, aceia cari erau esplotabili in ajunu, voru fi incetatu de odata de a mai fi? Evidentu că nu.

Ei bine, punu că unu adeveru neresturnabilu acestu faptu generalu in societatile omenesce, „că materiei esplotabila nu'i voru lipsi nici-odata esplotatorii.“ Déca voiti o formula in aparintia mai sciintifica, ve voiu dá urmatórea: „Egalitatea obiectiva nu e realizabila de cătu déca se radima pe emanciparea subiectiva.“ Cum voiti in adeveru că cineva se fia egalulu ómeniloru liberi déca nu e mai intai elu insusi liberu, emancipatu in spiritulu seu, in consciinti'a sa, si capabilu de a se apará in contra promisiuniloru amagitóre ale politicianiloru si in contra vicleniloru totoruru acelorú cari cauta a ve esplotá? Ei bine, acésta emancipare subiectiva póte fi ea óre realizata prin lovitur'a baionetei magice a unei revolutiuni triumfatóre? Nu; ea nu póte fi realizata de cătu prin aceea ce numimu „Educatiunea integrala.“ Inse cu educatiunea integrala si realizarea solidaritatii prin asicurantia universalá, marea cestiune, cestiunea sociala póte fi resolvata. Ei bine, natiunea care cea d'ánteii va resolve acésta cestiune va fi, ori-care ar fi dimensiunea teritoriulu seu, natiunea cea mare, aceea care va servi celorulalte de modelu si de faru.

Cá francesu si cá reprezentantu alu poporului francesu, urezu, sinceru si cu tóta caldur'a de care sunt capabilu, cá Franci'a se fia aceea care se ajunga la acésta gloria suprema; inse, déca Franci'a, sleita de atâtea opintiri, nu va potea realizá program'a Revolutiunii, program'a ei, testamentulu ei, alu Franciei, atunci urezu cá Romani'a se fia aceea care se aiba glori'a de a o realizá cea d'ánteii.

Béu pentru independenti'a Romaniei!

Pentru desvoltarea totoruru libertatiloru sale!

Pentru realizarea de către densa a totoruru progresselorú politice si sociale! („Romanulu.“)

Corespondenție particularie ale „Observatoriului“.

— Desiu, 6 Juniu 1880.

Observațiune la corespondența din 5 Maiu a. c. din Nr. 36 alu „Observatoriului“ despre miscarile sinodale.

D. corespondente descriindu raportulu meu si alu d. G. Popu, se crede indreptatitu a vedé din acela, că numai episcopulu ar fi contrariu sinodalității. Nu voiescu se turburu pe d. corespondente in credința sa, inse in interesulu adevărului, si alu causei prea momentose sunt silitu a'i disputá convingerea si consecința dedusa din raportulu mentionatu, de órece atátu eu, cátu si d. Popu, dupa cum mi-am insemnatu, numai atáta amu referatu, „că ill. sa d. episcopu alu Gherlei la incercarile nóstre de a'i cunoșce opiniunea in acésta cauza, ne au respunsu că: „non est de tempore.“ Din acestu respunsu eu nu am potutu deduce, că episcopulu din principiu ar fi contrariu sinodalității si esoperarei sinodului pentru totudeauna, ci numai pentru tempulu de facia nu ar affá oportunu a se interprinde pasii intentionati. Asia ceva nici că ar potea prinde radecini in peptulu si cugetulu unui episcopu romanu gr.-cath. si cu atáta mai pușinu nu, de órece mai tóta inteligenti'a miréna stá din fii de preoti. éra fiii loru inca numai acei pasi voiescu a'i întreprinde, prin care credu că voru potea secundá intențiunea si dorința generale si a clerului. Eu sunt convinsu, că la tempulu ce'lu va affá mai oportunu d. episcopu dupa a sa convingere si inpregiurari — nu va esitá a convocá sinodulu diecesanu micstu, in care singuru s'ar potea regulá cu mai bunu succesu agendele clerului, bisericelor si ale scóleloru, si s'aru potea complaná diferințele escate, dara ardiende, in unele comune intre parochi si poporeni, dupa dorința, fára inse că mireni si pretinda in sínóde o influența, care dupa canóne si usulu vechiu sanctionatu nu le-aru compete. G. Manu.

Veterinariu.

(Urmare si sine.)

VIII. Limbariti'a.

Ea se face subt limba. Pe partea de desubt a limbei se facu nisce fire galbine cá cér'a, ce urmédia a infocá tóta limb'a, acoperindu-o cu unu coloritu rosii si apoi vînetu, trece in putrejune se estinde in intestine si vit'a-i mórtá. Candu morbulu a apucatu in laintru limbei este putrejune, speranti'a inca a trecut.

Cá se poti curá acésta bóla, respective se poti face operatiunea de lipsa, vit'a trebuie trasa josu, si se trage asia:

Ia 2 funii (sténguri) scurte si un'a lunga, cu un'a funie scurta legi laolalta parechiesce picioarele dinainte, ér' cu alt'a celea dinapoi la pinteni. Funi'a cea lunga o legi de capu, o frangi printre picioarele dinainte, infasiuri cu ea printre mijlocu si tragi funea printre celea dinapoi, unu omu tine de ea. Vit'a cade josu, celea doue scurte se tragu la olalta in cátu se vina tóte patru picioarele unulu lánnga altulu. Cauti doui pari grosi, lungi de 1 1/2 stengenu i' bagu pe deasupra crucisii cá X unulu dela drépt'a la steng'a si altulu dela steng'a la drépt'a. Vit'a remane culcata pe spinare si cu virfulu cónnelor in pamentu. Doi ómeni tînu cu umerii la délu de pari, unulu tine la capu, cela intinde de funi'a lunga cátu póte. Tîndu-o asia pricepetoriulu ia locu preste grumadi.

Cu unu briciu infasiuratu cu o carpa asia, cátu virfulu ascutitu se remana numai de 1" afara, preceptorulu scóte limb'a vitei, apasa cu briciulu unde se afla firele galbine facédu una gaura de una lature, ér' de cealalta lature a limbei alt'a, in distanția asemenea pe lungulu ei. In gauri se pune piperu pisatu meruntu si vinarsu (rachiu).

Efectele acestei bóle sunt nemancarea si imflarea.

* * *

Alta specia a limbaritiei e un'a besicutia alba ce se arata de desubtulu limbei la radecina. Animalulu atacatu astu modu isi tine gur'a cascata, balele'i cura si nu póte mancá, budiele si mai alesu marginile matiuului desiertatoru atáta se imfla cátu scilipescu cá glaj'a (sticl'a.)

Ia o sula spargei besicutia de subtulu limba si'i va trece indata, apucandu-se de mancare.

IX. Maselele.

Cáte o vita are masele rele, puse in ordine ne-regulata si strembate asia, cátu inpedeca rumegarea nutrementulu, multu timpu nu póte rumegá din caus'a dorerei ce intimpina. Vit'a patimasia se usca pe picioare fára cá omulu nepriceputu se cunoșca causele; ea nu va capetá carne in vécu cu astfelu de masele.

Déca omulu le cunoșce de plinu ceea ce este usioru se afle, ia nisce clesce, le acatia de ele, lovesce cu pumnulu in clesce si maséu'a cade afara.

X. Napadirea sangelui in capu.

Vedi vit'a cu totulu superata perulu i se sbérlesce, uneori se si trantescó la pamentu. Cauta la nasu si vei vedea celea 2 vine cari mergu alaturea dealungulu nasului. imflata cá 2 vergele, si alta pe peptu de a steng'a asemenea.

Inpunge cu sul'a acelea vine, se curga din ele sange.

XI. Sangeratu.

Prin ostenéla vit'a se sangerá, o vedi superata lasandu'si urechile in josu, déca le pipai, sunt reci cá ghiati'a.

Desfai urechi'a in laturi cátu poti de afundu, cre-stédia-o cu unu cutitu ascutitu pe din laintru, in form'a acésta cá se curga sange si o bate cu unu betisioru.

XII. Scal'a.

Candu vit'a nu capeta apa de ajunsu, atunci noi dicemu cá face scala. Aceea se face la unghi'a piciorulu pánna in pinteni; déca pipai loculu elu arde. Tine

vit'a in locu ridica'i piciorulu si cu unu cutitu ascutitu bine taia din pinteni pánna curge sange, atunci cu unu betisioru de alunu bate mereu din susu de pinteni, fré-ca'i bine cu sare merunta si lasa vit'a se umble. Candu scal'a este periculosa, déca adeca unghi'a s'a imflatu dejá, acésta operatie nu folosese nimicu. Lasata de sine bub'a va cóce si sparge la care casu vit'a patimesce 1—2 luni.

Pentru-cá bub'a se sparga mai curendu, ia unu galbinusiu de ou, pune'lu pe carpa, intinde'lu, sara'lu bine si oblogiesce piciorulu patimasu cu elu; acésta se o faci sér'a si dimineti'a pánna ce trece. Oblogial'a trebuie legata bine, se nu cada.

Spala piciorulu cu apa rece totudeaun'a inainte de alu legá. Negligenti'a produce urmari triste.

XIII. Splin'a.

Vit'a se imfla cá o bute si fára ajutoriu crepa in scurtu timpu. Da-mi-te dara fára intardiare, numera trei cóste dela flamendiare inainte, mai intaiu de a steng'a apoi deadrépt'a, susu lánnga spinare. Ia o sula, implanta-o afundu de 4 degete. Déca sul'a lasata singura se misca ai nimerit'o. Sul'a trage-o afara. Cu unu cutitu incrésta'i si virfulu códei, se curga sange.

XIV. Urinu-sange.

De multe-ori din o trasetura extraordinaria vit'a urina (pisia) sange; acésta-i caus'a desnodarei unoru parti intestinale.

Dá la vita in tóta dio'a pánna incéta patim'a cáte 3 dl. de vinarsu tare de drosdie séu in lips'a acestui'a de prune, la tóta intemplantia inse are a fi cu taria aprópe de spirtu.

XV. Uscatiune.

Vit'a-i superata, se usca pe picioare, scade din di in di, cautandu-o nu dai de semnele altei bóle. Da'i de doue ori pe di cáte 3 dl. vinarsu de drosdie, cá se'i curetie stomachulu, care nu póte functiuná regulatu din caus'a napadirei unoru viermi.

XVI. Zimbrii.

Observedi cá vit'a scade pe di ce merge pánna mai inghiatia de slaba; ea nu manca cu gustu si' feresce gur'a candu nutretulu i trece prin gura. Deschidei gur'a cautai zimbrii cu 2 crengi si taie'i cu nisce fór-feci bune cátu de josu, fréca'i cu sare merunta cá se curga sange.. J. P. J.

N. B. Déca amu publicatu acestu specimenu de veterinaria poporala, tramsu noue de cátra onor. nostru abonatu J. P. J. n'amu facut'o cu scopu de a recomená, séu a propagá astfelu de metode problematice, ci mai virtosu cu scopulu de a dá probe despre primitiv'a stare in care se affa inca la mass'a poporului nostru sciinti'a veterinara, si barbar'a metoda usitata inca la curarea vitelor a acestei mari si inportante parti a capitalulu economicu alu unui poporu. Nu incape nici o indoiala, cá continuanduse aceste metode, vitele in locu de a fi vindecate, voru per'i si se voru inpușiná si mai multu.

Este credemu deci timpulu supremu, cá autoritatele nóstre competente si institutele nóstre de invetiamentu se isi indreptedie privirile cu tóta seriozitatea si asupra sciintiiei veterinariie, ce in anii din urma au facutu progresse fórté mari. Este o necesitate imperativa, cá din multele stipendii ce se dau pe fiacare anu la studenti, din diferitele fundatiuni, se se dea stipendii pe fiacare anu si la cáte 2 pánna la 4 studenti, cari studiandu sciinti'a veterinaria atátu in teoria cátu si in pracsá, se fia apoi aplicati cá professori pe lánnga institutele nóstre teologice si pedagogice, pentru cá asia, cunosciinti'a veterinara se se latiesca si la poporulu nostru. Dar si pánna atuncea, veterinarii si economii nostrii aru face fórté bine, déca atátu prin graiulu viu, cátu si prin péna s'ar grabi a combate acele absurditati veterinare prin armele sciintiiei adeverate si a invetiá pe poporu, cum se isi ingrijesca de vit'a bolnava. Din partene declaramu, cá colónele acestui diariu voru fi totudeauna deschise pentru respandirea luminei si a adevérului si in acésta privintia.

La lucru deci veterinari, cá timpulu a sosit.

Red.

Locu deschisu.*)

— Aciliu, in Maiu 1880.

Multu Onorate D-le Redactoru!

In Nr. 40 alu pretiuitulu diariu ce redigeti, a aparutu sub rubric'a „Locu deschisu“ o corespondentia, subscrisa de unu participante la alegerea postulu de capelanu pentru parochi'a gr.-or. din Aciliu.

Precum se cunoscu paserile de pe pene, asia se póte cunoșce si participantele de pe corespondenti'a sa, care cu respectu la persón'a subscrisulu si alu actulu de alegere, nu coprinde nici mai multu nici mai pușinu, decátu neadeveruri grosolane, si insinuari demne de autorulu loru. — In acea corespondentia, dupa ce caracterisédia pre tatalu meu. actualulu parochu de unu trecutulu miserabilu, dupa ce inputa omeniloru cá de ce si-au exercitatu dreptulu de alegere, si de ce au venitu la biserica mai multi cá altadata, se apuca de mine, si me mesura cu metrulu, me declara cá nu asi fi asia de inaltu cá dlu Metiu, contra candidatulu meu.

Fiemi permisu si mie a face câteva observari.

Actulu alegerei a decursu in cea mai buna ordine, si alegorii s'au prezentatu in numeru destulu de mare, spre a dovedi odata pentru totudeauna, cá moralitatea trebuie se triumfedie.

Inca cu septemani inainte poteai vedé pe dlu Metiu ámblandu din casa in casa si oprinduse ostenitu de drumu la carcim'a satulu spre a se recorri de ferbintiile ce i le casiu nau ómenii din comuna prin refusulu loru de a'i dá votulu d-sale. — Ici colea mai affá cáte unulu doi, cu cari zahovinduse mai multu si lasanduse in negociatiuni, i promiteau in starea loru

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa. Red.

anormala, cá voru votá pentru densulu, ceea ce facu pe dlu Metiu fórté fericitu, si asia in starea acésta nu vedea de soçi'a sa bolnava pe patu si de copilasii sei, ci isi petrecea risipindu'si banisiorii, si cáte odata uitandu unde se afla, trebuia dusu de consocii sei acasa, pe care elu de fericitu ce érá nu o ar fi affatu, „a treia di de santele Pasci dupa a mediadi“ a. c. clatinanduse astfelu in sperantie, de a fi preste câteva dile preotu si apoi a face ordine si moralitate in comuna.

Mai audiai pe cáte unii intrebandu'lu, „de ce n'ai remasu in Resinari cá directoru acolo, cá-ci aveai 500 fl. v. a. si vii la noi numai cu 130 fl. v. a. adeca cu a trei'a parte din venitul parochulu?“ — Elu le spunea cá iubirea ce o are cátra comun'a sa natala, ilu face se se jertfésca, pe candu ómenii bine sciau, cá pe Metiu lau alungatu din Resinari, cá pe unu omu care nu iubese nimica mai multu cá ceart'a, si care isi intrebuintédia pușinele cunosciinte intru de a tiese intrige si revolte pe unde a ámblatu, si asia ómenii fára se asculte argumentele lui, si bajocurile ce le puneá pe ómenii din comun'a Resinari, isi cugetau: „la noi iti va ámblá si mai reu“ si asia pregatiti inca de multu despre trecutulu lui, patianile lui, bataile ce le au luat prin carcime, si ruptulu picioanelor pe dealuri, si alte multe fapte imorale demne de unu aspirante la preotie, pe care mie'mie rusine cá le mai amintescu, au venitu cu ánim'a liniscita la alegere in numeru considerabilu, cá nu cumva se se faca vreo presiune, si se fia alesu unu omu de calibrulu lui Metiu, care ar neferici comun'a inca pe vreo jumetate de secolu.

Cu unu astfelu de trecutulu ce ilu are contracandidatul meu, eu de siguru cá unulu, ce amu fostu cu ómenii in comuna, si leamu servitu spre multiamirea loru, si a autoritatiloru superioare, imi era lesne reusita, fára cá se promitu cuiva unu banutiú, séu unu paharn de vinu, necum buti, precum bine i place a minti dlui participante. — Da contracandidatul meu si-au facutu datorința in punctulu promissioniloru, si a si implinitu in fapta, adunandu pe clientii sei la sine dupa alegere si dandule de beutu, ceea ce eu nu am facutu, nici voiú face.

Cá eu asiú fi ámblatu prin scoli, dara scolile n'au trecutulu prin mine, dovedescu testimoniile mele gimnasiale, clericale, si cele de calificatiune pe ambe carierele, estradate din partea Venerab. Consist. Archid., dovedesce purtarea mea, in urm'a careia am si primitu cele 110 voturi fára promissioni, dara nu cele 34 capetate de mila, dupa cum dicea ómenii „datii si lui seraculu vreo câteva, cá e rusine se nu aiba si elu baremu cátu de pușine, cá scimu cá popa nu'lu vomu mai vedea.“

Declaru deci, cá lucrurile au mersu in cea mai buna ordine, si autoritatele nóstre superioare isi voru face datorinți'a, fára cá se fia provocate din partea dlui participante, care ar trebui cunoscénduse pre sine si defectele sale, se fia mai cu crutiare in atragerea atentiunei.

J. Popoviciu,
teologu abs. si invet. in Aciliu.

Concursu.

Pentru statiunea de invetiatoriu la scól'a romano-magiara comunale a comunei Szikevicza in comitatulu Severinu.

Emolumentele sunt:

1. 300 fl. v. a. salariu anualu,
2. 16 metre kub. de lemne,
3. locuintia buna si un'a gradina de legume.

Cei ce dorescu a concurge la acestu postu vacantu sunt indatorati a documentá:

1. Etatea si religiunea,
2. Studiele absolvate,
3. Capacitatea castigata de invetiatoriu,
4. Sciinti'a limbelor,
5. Aplicarea de pánna acuma.

Concursele provédute cu timbru legalu si adressate cátra inaltulu ministeriu reg. mag. pentru cultu si invetiamentu, sunt a se substerne pánna in 20 Juliu a. c. la comitetulu administrativu alu comitatulu Severinu in Caransebesiu.

In fine se observédia, cá invetiatoriuulu denumitu va avé a provédé si datorințiile cantorulu, si cumcá concurse trimise intardiatu séu neinstruate dupa punctele de susu, nu se voru luá in considerare.

Din siedinti'a scaunulu scolasticu tinuta in Szikevicza in 20 Maiu 1880.

(19) 1 **Stefanu Petrutiu,**
primariu cá presiedinte.

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afle de vendiare la W. Kraft in Sibiuu opulu:

Resbelulu orientalu ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiulu eleg. legatu 8 fl., bros. 6 fl. v. a.

Pe cátu va mai ájunge inca marginitulu numeru de esemplare din premiulu coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, éra cei cari voiescu a'lu avea incadratu, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

(18) 6—12 **Paul Cieslar,**
librariu — editoru in Graz.

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Kraft.**